

Margaret Mead

Odraščanje na Samoi

Psihološka študija mladih
v prvotni družbi za zahodne bralce

Prevod
Mojca Šorli

Margaret Mead

Odraščanje na Samoi

Psihološka študija mladih v prvotni družbi za zahodne bralce

Spremna študija

Janez Krek

Margaret Mead

Odraščanje na Samoi

Psihološka študija mladih v prvotni družbi za
zahodne bralce

Naslov izvirnika **Coming of Age in Samoa**

A Psychological Study of Primitive Youth for
Western Civilisation

ISBN 0-688-05033-6

Urednik in spremna študija Janez Krek

Recenzija Pavel Zgaga, Marjan Šimenc

Prevod Mojca Šorli, Sebastjan Krek (Priloge)

Slovenski jezikovni pregled Darija Skubic

Izdala in založila Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Za založnika Janez Vogrinc, dekan

Oblikovanje naslovnice Roman Ražman

Priprava Igor Cerar

Tisk Birografika Bori, d. o. o, Ljubljana

Naklada 300 izvodov

Prva izdaja, prvi natis

Ljubljana, september 2022

Izdajo knjige je finančno podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost
Republike Slovenije.

.....
CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

39:316(961.31)

MEAD, Margaret

Odraščanje na Samoi : psihološka študija mladih v prvotni družbi za zahodne bralce /
Margaret Mead ; spremna študija Janez Krek ; [prevod Mojca Šorli, Sebastjan Krek (priloge)].
- 1. izd., 1. natis. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2022

Prevod dela: Coming of age in Samoa

ISBN 978-961-253-291-8

COBISS.SI-ID 121062659
.....

© Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, 2022

KAZALO VSEBINE

v	Zahvala
vii	Predgovor k izdaji iz leta 1973 <i>Margaret Mead</i>
xi	Predgovor <i>Franz Boas</i>
	<i>Poglavje I</i>
1	Uvod
	<i>Poglavje II</i>
9	Dan na Samoi
	<i>Poglavje III</i>
13	Vzgoja samojskega otroka
	<i>Poglavje IV</i>
23	Samojsko gospodinjstvo
	<i>Poglavje V</i>
35	Dekle in njena starostna skupina
	<i>Poglavje VI</i>
45	Dekle v skupnosti
	<i>Poglavje VII</i>
53	Družbeno priznana spolna razmerja
	<i>Poglavje VIII</i>
67	Vloga plesa
	<i>Poglavje IX</i>
75	Odnos do osebnosti
	<i>Poglavje X</i>
81	Izkušnje in individualne lastnosti povprečnega dekleta

Poglavje XI

- 97 **Dekle v konfliktu**

Poglavje XII

- 111 **Zrela doba in starost**

Poglavje XIII

- 117 **Vzgojno-izobraževalni problemi Amerike v luči
samojskih razlik**

Poglavje XIV

- 139 **Vzgoja za izbiro**

- 147 **Priloge**

- 179 **Spremna študija**
Janez Krek

- 219 **Stvarno kazalo**

**Ta knjiga je posvečena
dekletom z otoka Taū.**

'Ou te avatu
lenei tusitala
ia te 'outou
O Teinetiti ma le Aualuma
o Taū

ODRAŠČANJE NA SAMOI

Psihološka študija mladih v prvotni družbi za zahodne bralce

ZAHVALA

Moj dolg gre velikodušnosti Upravnega odbora za štipendije na področju bioloških znanosti Nacionalnega raziskovalnega sveta, ki je z dodelitvijo štipendije omogočil to raziskavo. Očetu se moram zahvaliti, da je pokrila stroške mojega potovanja na samojsko otočje in nazaj. Profesor Franz Boas je zaslužen za to, da sem se z veliko motivacije in dobrih usmeritev lotila raziskovalne teme, za priprave na takšno raziskovalno nalogo in tudi za kritiko mojih rezultatov.

Za sodelovanje, ki mi je izjemno olajšalo delo na Pacifiku, gre zahvala dr. Herbertu E. Gregoryju, direktorju Škofijskega muzeja Bernice Pauahi, in dr. E. C. S. Handyju ter gospodični Stelli Jones iz tega istega muzeja.

Podpori in prijaznosti, ki sta jo mojemu delu izkazala admiral Stitt in poveljnik Owen Mink iz Ameriške zvezne mornarice, dolgujem svoje uspešno sodelovanje z zdravstvenimi oblastmi na Samoi, ki je pripomoglo k preprostejši in hitrejši izvedbi raziskovalnega dela. Zahvaliti se moram gđc. Ellen M. Hodgson, glavni medicinski sestri, nižjim sestram, samojskim sestram in še posebej G. F. Pepe, ki mi je priskrbela prve kontakte in me učila samojščine. Zahvala gre nadalje g. Edwardu R. Holtu, vodji lekarne, in ge. Holt za njuno gostoljubnost, velikodušnost in prijazno sodelovanje, ki mi je omogočilo štirimesečno bivanje v njunem domu, kjer sem lahko preučevala posameznice in posameznike v vasi z nevtralnega mesta, kar je bilo absolutno nujno, saj je bilo le tako mogoče ostati onkraj sporov in demarkacijskih črt med domačini.

Uspeh te raziskave je bil odvisen od sodelovanja in interesa več sto Samojcev, zato bi bilo posebej imenovati vsakogar od njih nemogoče. Zlasti se moram zahvaliti starešini Ufutiju, poglavarju okrožja Vaitogi, ter vsem članom njegovega gospodinjstva, prav tako starešini govorniku

po imenu Lolo, ki me je naučil osnov rahločutnosti, tako zelo značilne za družbene odnose na Samoi. Še prav posebej se moram zahvaliti njihovim ekselencam Tufeleju, guvernerju Manu'e, ter poglavarjem okrožja Tui Olesega (Misa, Sotoa, Asoao in Leuia), starešinam z imeni Pomele, Nua, Tialigo, Moa, Maualupe, Asi in starešinama govornikoma Lapui in Muao; samojskima pastorjema Solomoni in Iacopu; samojskim učiteljem Sui, Napoleonu in Etiju; Toagi, ženi Sotoe, *Fa'apua'a*, taupo Fitiute, Fofoe, Laule, Leauale in Felofiaine ter vsem starešinam, prebivalcem vasi na Manu'i ter njihovih otrokom. Zaradi njihove prijaznosti, gostoljubnosti in vljudnosti je bilo moje bivanje med njimi prežeto s srečo; ob njihovi sodelovalnosti in zanimanju je bilo mogoče mirno in uspešno napredovati v raziskavi. V knjigi niso nikjer navedena resnična imena, da bi tako zaščitila čustva tistih, ki jim morda tolikšna publiciteta ne bi bila všeč. Ne nazadnje, za kritiko in pomoč pri pripravi tega rokopisa se moram zahvaliti dr. R. F. Benedict, dr. L. S. Cressmanu, gđc. M. E. Eichelberger in ge. M. L. Loeb.

M. M.

Ameriški prirodoslovni muzej
New York, marec 1928

Trdila sem, da doba odraščanja ni nujno čas psihičnih pretresov, za kakršno jo je naredila naša zahodna kultura, da bi bilo odraščanje lahko svobodnejše in manj zapleteno in ne nazadnje, da so na Samoi prav za to manjšo zapletenost družbe plačevali visoko ceno – manj intenzivnosti, manj individualnosti, manj udejstvovanja v življenju.

— MARGARET MEAD, *Predgovor* (1972)

Od rojstva do starosti približno treh, štirih let je vzgoja otrok izjemno preprosta. Treba jih je »udomačiti«, naučiti osnovnih pravil življenja v koči, kar je dokaj težko zaradi splošnega nezanimanja za njihovo početje. Naučiti se morajo sedeti ali plaziti znotraj hiše, pokonci se lahko postavijo le, če je absolutno nujno; odraslega v pokončni drži ne smejo nasloviti; izogibati se morajo soncu; naučiti se morajo, da ne zapletejo niti tkalki, da ne razmečejo na kose narezanega kokosa, ki se suši na tleh; da ostanejo njihova ledja vsaj približno pokrita z že tako ubornimi cunjicami; da previdno ravnaajo z ognjem in noži; da se ne dotikajo skleda ali skodelice za kavo-kavo in da ne ležejo na očetovo posteljo, kadar je ta poglavar in se mudi doma. To so v resnici lekcije, kako se nečemu izogniti, ki jih povečini utrjujejo tako, da otroka z roko ošvrknejo po glavi ali ušesih, z obupanym vpitjem ali neučinkovitim pomenkom.

— MARGARET MEAD, *Odraščanje na Samoi* (1928)

Ne gre toliko za vsebino norme ali pravila, temveč za sodobno nezmožnost staršev, da bi v odnosu do otroka določeno normo oziroma pravilo vpeljali in dejansko uveljavili. ... To razmerje do polja Simbolnega, subjektivno vpetost v govorico, sporoča povezava govora (kako je kaj izrečeno) in ravnanj (ali vsebino izrečenega podpirajo dejanja). Ali so bile za (sedemletne) deklece na Samoi, ki so vzgajale še mlajše otroke, njihove lastne besede Zakon? Ali je njihov govor, povezan z dejanji in vztrajnostjo v vzgoji, izražal gotovost, njihovo »notranje prepričanje«, da je uveljavljanje »preprostih izogibanj« nujno? Kljub kontroverzi bi v obeh opisih samoanske kulture tistega obdobja, M. Mead in Freemanovi, morali biti odgovori pozitivni.

— JANEZ KREK, *Spremna beseda* (2022)

Margaret Mead (1901–1978) spada med najbolj znane kulturne antropologinje Združenih držav Amerike. *Odraščanje na Samoi* (*Coming of Age in Samoa*, 1928) je eno najvplivnejših antropoloških del dvajsetega stoletja. Opisuje način odraščanja mladih deklet na Samoi na otoku Ta'u sredi dvajsetih let 20. stoletja, kulturne vzorce zgodnje vzgoje otrok, razmerja med spoloma in odnos do spolnosti. Z opisi slednjih je pri mladih vplivala na upor proti družbenim konvencijam, ki so obeležili šestdeseta leta prejšnjega stoletja.

